

Jak pisać wypracowania na AS i A2 SSEES październik 2010

Wymagania egzaminacyjne na AS:

Q1: czytanie ze zrozumieniem. 35 za poprawne odpowiedzi i 10 za Knowledge of Grammar

Q2: Krótkie tłumaczenie z języka polskiego na angielski – 10 za response to Written Language

Q3: kandydaci otrzymują napisane po polsku krótkie wprowadzenie (prompt) w temat obejmujące m.w. 50 słów. Mogą z tej notatki skorzystać lub nie, ale muszą odpowiednio zareagować pisząc list, artykuł do prasy, recenzję. Odpowiedź ta musi składać się z co najmniej 200 słów, choć oczywiście może być dłuższa. Unikamy jednak rozwlekłych odpowiedzi, gdyż często kandydaci w takim przypadku gubią się w temacie i jakby zapominają o czym mają pisać! Stopnie przyznawane są za: response (odpowiedź) to written language (maksimum 30 punktów) i znajomość gramatyki (15 punktów).

Trzeba tu zwrócić uwagę na **Assessment Objectives** podane w **Specifications** na AL, ale w Appendix (str 16)

Warto pamiętać, iż do tematów przerabianych na GCSE na AL dochodzą dodatkowe tematy podane na str. 20 **Specifications**.

Czego spodziewamy się od uczniów?

- Częste powoływanie się na tekst: nawiązywanie do wydarzeń, bohaterów, wyrażanych opinii
- Charakterystykę postaci
- Opinii kandydata a nie tylko opisów
- w odpowiedziach na pytania z historii: faktów, dat, nazwisk, konkretnych informacji

Problemy:

Piszą nie na temat.

Piszą za dużo i gubią się w temacie.

Są niechlujni w pisowni i ortografii.

Lekceważą zasady gramatyki.

Nie mają planu.

Mają ubogie słownictwo.

Nie trzymają się pytania i nie zastanawiają się nad jego sensem.

Aby im pomóc w koncentracji umysłu – dobre ćwiczenia:

niech piszą **słownikowe znaczenie** podyktowanych słów, najpierw łatwych – obłok, podchody, cecha, przyjaciel,

bohater, samotność, znicz, romantyzm. Niech odczytają swoje definicje, porównać ze słownikowymi. Zapisać.

bogactwo wyrażen – niech wyszukują znaczenia bliskoznaczne do podyktowanych słów; spisać co wymyślą, ustawić w kolejności od najtrafniejszych.

Burza mózgow - co im na myśl nasuwają następujące wyrazy: bohater, romantyzm, patriotyzm, ofiara, zawód, symbole.

Dobry styl jest zwięzły, pełen prostych zdań zrozumiałych dla każdego i nasycony czasownikami, które nadają treści dynamikę.

Dobre wypracowanie musi nawiązywać do tematu podanego w egzaminie. Nie ma jednak być tłumaczeniem wprowadzenia (**prompt**). Warto uczniom przypomnieć, że wydarzenia czy wyrażane opinie nie muszą być **prawdziwe!**

Niech uczniowie nauczą się podkreślać **ważne słowa** w pytaniu i starają się do nich powracać w czasie pisania.

eg. Jak odczuwasz swoją polskość? Jakiej znają bliskoznaczne określenia na odczuwasz i polskość?

Niech zawsze zrobią **plan** zanim zabrają się do pisania odpowiedzi.

- a. wprowadzenie, które wprowadzi czytelnika w temat
- b. główna część tematycznie podzielona na paragrafy
- c. podsumowanie w którym wiążemy wszystkie myśli wypracowania

Przykłady wprowadzenia:

‘Odczuwam moją polskość jako dar’.

‘Na moją naukę języka polskiego składa się wiele czynników, natomiast poczucie obowiązku pielęgnacji swojego ojczystego języka przeważa ponad wszystkim innym.’

‘Kiedy po dłuższym czasie wracam do swego rodzinnego miasta niemal zawsze odczuwam wzruszenie. Myślę, że to jest właśnie moja polskość. Bo miłość do Ojczyzny, moja polskość to tęsknota za Ojczyzną. Moja polskość nie pozwala mi zaniedbać ojczystego języka.’

‘Zacznę może od tego, że podobnie jak Tomek urodziłam się w Polsce. W Anglii jestem prawie trzy lata, teraz mam 17 lat. Swoją polskość oceniam bardzo dobrze. Utrzymuję polskie tradycje i z przyjemnością jeżdżę do Polski na wakacje i święta.’

‘Kiedyś nauczycielka zadała mi pytanie: „Czy czuję się Anglikiem czy czuję się Polakiem?” Odpowiedziałem, że czuję się Polakiem, mimo, że urodziłem się w Anglii, ale kocham moją ojczyznę Polskę. W moim domu tradycje, język polski i obyczaje są aktualne. Uczucie polskości ma ogromne znaczenie w moim życiu.’

Przykłady zakończenia:

‘Żeby być dobrą Polką, taką samą dobrą na obczyźnie jak i w kraju utrzymuję tradycje i nie uznaje tradycji Anglików. To znaczy szanuję je, jednak nie obchodzę świąt itp w ten sam sposób. Z moich doświadczeń wiem, że Polakiem może nazwać się każdy, jednak nie każdy tym Polakiem prawdziwym potrafi być.’

‘Ale to nie znaczy, że nie kocham Polski jako kraj, ponieważ w końcu wszystkie moje korzenie pochodzą z Polski oraz cała rodzina. Szczerze mówiąc wolę być uznany generalnie jako Polak, ponieważ moja krew pochodzi z Gór Świętokrzyskich i mam zawartość polskości w swoim sercu, nawet jeżeli tego nie odczuwam na co dzień.’

‘Moja polskość ma wiele zalet ale przede wszystkim wiąże się z wieloma obowiązkami. Moja polskość to miłość do kraju i tęsknota za nim. I dopóki oddycham w moich żyłach płynąć będzie polska krew.’

‘Według mnie jest bardzo trudno żeby być Polakiem w Anglii, ale staram się nie przejmować. Chcę aby moja ojczyzna była obecna w moim życiu. Nie wiem jak potoczy się moje życie, ale może w przyszłości będę szukał pracy w Polsce albo założę tam rodzinę.’

Proponowany plan części środkowej: *Jak odczuwam moją polskość i dlaczego uczę się języka*

Emocjonalnie

Praktycznie – plusy i minusy

Jak się objawia

Co spowodowało, że mam taki stosunek do polskości

Dlaczego uczę się języka – praktycznie i uczuciowo

Wypracowanie na Grade A:

'Moja polskość to rzecz bardzo osobista. Jako 10-letnie dziecko emigrowałem na wyspy Brytyjskie wraz z rodzicami, zostawiając za sobą szkołę, przyjaciół, a także część rodziny. Trafiłem w zupełnie inny świat, który zresztą całkowicie mnie pochłonął, lecz moja polskość pozostała.

Moim zdaniem, moja polskość, dzięki emigracji, przeszła przez transformację i przekształciła się w coś zupełnie innego, moim zdaniem bardzo pozytywnego. \Jak powiedział Adam Mickiewicz w 'Panu Tadeuszu' „Litwo, Ojczyzno moja, ty jesteś jak zdrowie. Ile cię cenić trzeba ten tylko się dowie, kto cię stracił.” Tka właśnie się czuję. Moja polskość to moja bezgraniczna miłość do Ojczyzny, to ciągła tęsknota i walka moralna.

To ważne dla mnie, aby nie tylko we dni takie jak wigilia Bożego narodzenia albo święto 3-go Maja podkreślać swoją polskość, ale także na co dzień. I nie musi to być w formie wywieszenia polskiej flagi, lub śpiewania Hymnu, lecz raczej w postawie, którą reprezentujemy, przez nasze czyny i zachowanie. To my, Polacy, reprezentujemy Polskę; to my trzymamy na rękach historię ponad tysiące lat wypełnioną nie tylko żalobą, walką, klęskami ale zwycięstwami i glorią. Nie tylko pod aspektem militarnym ale także kulturalnym, społecznym i politycznym. To od nas Polaków zależy co z tą historią co z tą odpowiedzialnością za dziedzictwo tylu lat, tylu pokoleń zrobimy.

Moim zdaniem, mamy obowiązek i zaszczyt pielęgnowania naszego polskiego dziedzictwa. Ten obowiązek może być wypełniany na różne sposoby. W moim mniemaniu, nauka polskiego języka to jeden z tych sposobów, który sam praktykuję. Ja sam na co dzień nie używam języka polskiego i jestem przekonany, że szczególnie tu na emigracji nauka języka jest bardzo ważna. Nasza wspólna polska mowa, i jej kultywowanie to jeden ze sposobów zapewnienia, że nasza kultura i dziedzictwo nie zaginę w dobie globalizacji i że trafi ono na ręce nowych pokoleń. To dlatego uczę się języka polskiego, aby pewnego dnia móc przekazać moją polskość, nasze dziedzictwo i historię moim dzieciom, wnukom, nawet jeśli los skarże ich na wychowanie na obczyźnie.'

Wypracowanie na Grade C:

'Ja odczuwam moją polskość i uczę się polskiego dlatego że moje rodzice są polakami. Ja urodziłam się w Anglii i tu od zawsze mieskam ale obudwoje moich rodziców są z polski. Przez to że mam rodziców z polski mam dużo mojej rodziny w polsce i dlatego dla mnie jest ważne żebym uczyła i umiała język polski. Często odwiedzam moją rodzinę i dziadków w polsce. Dziadki z mojej mamy strony pochodzą z Krakowa i biorą mnie zawsze do okala i poprostu poswiedziac kraków i wtedy odczuwam moją polskość. Jak jestem w Anglii, w domu i w szkole to tak bardzo nie odczuwam moją polskość poninieważ ja chodzę do Angielskiej szkoły gdzie ja rozmawiam po angielsku i gdzie jestem otoczone przez anglików, to wtedy czuje się więcej Angliczką. W domu też dużo nie rozmawiamy po polsku dlatego że jest to trudno dlamnie i dla mojej małej siostry. Mama i tata próbują nam pomóc w rozmawianiu po polsku ale im się to nie udaje ponieważ my jesteśmy poprostu przywyczajone mówieniu po Angielsku w Anglii. W soboty ja chodzę do polskiej szkoły to uczę się polskiego i jestem wokołu polaków to jest czasami troche trudno bo nie jestem przywyczajona do rozmawianu po polsku ale to mnie uczy żebym wiedziała na następny czas kiedy pojedę do polski. Ja nie myślę że kiedykolwiek pojedę do polski na scalę ale uważam że jest to ważne uczyć i odczuwać swoją polskość bo nigdy się niwie co się wydaży.

A2

Wymagania:

Q1 Czytanie ze zrozumieniem – 20 punktów

Q2 Tłumaczenie z języka angielskiego na polski - 15 punktów za Response to Written Language

5 punktów za Knowledge of Grammar

Q3 Odpowiedzieć na **dwa** pytania z **topics** - każde z innego tematu - 20 punktów za Response to Written Language – czyli znajomość tematu – i 10 za Knowledge of Grammar (min 250 słów)
Tu również trzeba spojrzeć na Appendix na stronie 17 Specifications

Warto tu zauważyć, że rozłożenie punktów zmieniło się trochę i egzamin stał się trochę łatwiejszy, bo uczniowie dostają więcej za tłumaczenie i czytanie ze zrozumieniem a mniej za wypracowania.

Problemy:

Ogólnie rzecz biorąc trudności i błędy są bardzo podobne do tych, z którymi spotykamy się na AS.

Dodatkowo kandydaci zbyt często podają treść przeczytanego dzieła zamiast zastanawiać się nad jego analizą. Muszą, opowiadając treść, nawiązywać do pytania. Muszą charakteryzować postacie występujące w filmach, sztukach, poematach czy powieściach.

Konkretne rady:

Przeczytaj pytanie co najmniej **dwa** razy podkreślając ważne słowa, do których będziemy się odwoływać w pisaniu odpowiedzi.

Pamiętaj aby odpowiedź była **na temat**.

Naucz się nazwy bohaterów aby uniknąć nieporozumienia pomiędzy przeczytanymi tekstami.

Charakteryzując postacie obejmij nie tylko wygląd zewnętrzny (kolor włosów, oczu, wiek, postawa, sposób ubierania się, mówienia) ale również cechy składające się na charakter człowieka: usposobienie (wesoły, ponury, pogodny), charakter (uczynny, życzliwy, pracowity, złośliwy, kłótniwy), sposób myślenia, zdolności (mądry, bystry, inteligentny, myślący). Warto też przytoczyć co inni bohaterzy myślą o danej postaci,

Przykłady wprowadzenia:

4a *'Na przykładzie wybranych bohaterów przeczytanej sztuki, omów i oceń ich postawę moralną i społeczną. Poprzyj swoją wypowiedź licznymi przykładami z tekstu.*

„Sztuka ‘Moralność pani Dulskiej’ jest tragifarsą i przedstawia elementy tragiczne i śmieszne. Poprzez tego dramatu, Zapolska odsłania fałsz klasy mieszczańskiej i termin ‘dulszczyzna’ stał się synonimem moralności na pokaz. Bohater Zbyszek, syn Pani Dulskiej, na początku przedstawia całkiem inną postawę moralną i społeczną niż jego matka. Napisana na początku XX wieku ta sztuka należy do prądu literackiego naturalizmu. Naturalizm pokazywał prawdę o społeczeństwie, o przykrości i o naszym biologicznym pochodzeniu. Pisarze tego prądu literackiego byli zafascynowali Darwinizmem i chcieli przekazać prawdę o roli biologii w naszym ukształtowaniu. „

„Tragifarsa pod tytułem ‘Moralność Pani Dulskiej’ odsłania postawę społeczną i moralną obłudę klas mieszczańskich. W związku z tym, chciałabym skoncentrować się na dwóch bohaterach, którzy moim zdaniem objawiają swoje poglądy w sposób najbardziej interesujący. Mowa o Anieli Dulskiej i Zbyszku.”

Q6a

„Epoka romantyzmu wywarła wielki wpływ na polską sztukę i pozostawiła w niej trwały ślad. Na podstawie obejrzanych filmów omów romantyczne cechy bohaterów filmów Wajdy.”

Filmy Andrzeja Wajdy „Człowiek z marmuru” oraz „Popiół i diament” są najlepszym przykładem tego, że epoka romantyzmu wywarła wielki wpływ na polską sztukę, pozostawiając w niej trwały ślad. Ukazują one, każdy w innym wymiarze, najważniejszą cechę charakterystyczną epoki romantyzmu: wierność idei, która nieraz zakrawała o życiową naiwność.”

Zakończenia:

6b *‘Twórczość Wajdy jest uważana za tematycznie bardzo polską. czy zgadzasz się z tym zdaniem i jak Ty odebrałeś jego filmy? Omów, podając liczne przykłady z obejrzanych filmów.’*

„Podsumowując, twórczość Andrzeja Wajdy jest tematycznie bardzo polska. W swoich filmach ukazuje on prawdę o czasach komunistycznych i pokazuje co ludzie przeżywali wtedy w Polsce. Pokazuje on część historii Polski aby ludzie o niej nie zapomnieli, bo nasi rodacy umierali abyśmy my mogli żyć w wolnej Polsce. Dodatkowo te wszystkie symbole (kieliszki wódki zapalone, prześcieradło poplamione krwią, orkiestra fałszująca poloneza) potwierdzają fakt, iż Andrzej Wajda jest znakomitym reżyserem i że jest bardzo związany z Polską.”

„Chciałabym powiedzieć, że ludzie mają rację uważając twórczość Wajdy za tematycznie polską, ponieważ w swoich utworach pokazuje on jak wielką rolę w życiu każdego Polaka odgrywa Polska. Reżyser pokazuje też, że powinniśmy kochać ziemię na której się wychowaliśmy i nie zważając na nic walczyć o nią i ją kochać bardziej niż inne rzeczy w życiu.”

Q4a

’Na przykładzie wybranych bohaterów przeczytanej sztuki, omów i oceń ich postawę moralną i społeczną. Poprzyj swoją wypowiedź licznymi przykładami z tekstu.

„Podsumowując, przykład Pani Dulskiej pokazuje fałszywą postawę moralną i społeczną. Dulska mówi pod koniec dramatu, że może znowu żyć po Bożemu. Życie po Bożemu to kierować się prawdą, a Dulska tylko pokrywa prawdę fałszywą moralnością. Zbyszek jest zagubiony i chociaż jego postawa społeczna jest w miarę prawa, uważa, że nie ma kontroli nad swoją moralnością. Zbyszek otwiera te drzwi, które Dulska próbuje zamknąć na siłę.”

„Reasumując, obydwaj bohaterowie, jak i inne postacie w tej sztuce, prowadzą życie w moralnej obludzie i są przykładem kołtuństwa i filisterstwa. Dulska prawi wszystkim morały lecz sama żyje jedynie dla pozorów. Nie liczy się z ludźmi z niższych klas społecznych takimi jak Hanka i jest osobą ograniczoną. Zbyszek również jest przykładem kołtunerii ponieważ nie jest w stanie porzucić wygodnego życia dla Hanki i ta decyzyja sama w sobie nie jest moralna.”

Q6a *‘Epoka romantyzmu wywarła wielki wpływ na polską sztukę i pozostawiła w niej swój trwały ślad. Na podstawie obejrzanych filmów omów romantyczne cechy bohaterów filmów Wajdy.’*

„Reasumując, uważam, że wszyscy bohaterowie opisani wyżej są bohaterami romantycznymi. dzielą ich cechy, które są charakterystyczne dla postaci romantycznych; takie jak determinacja, walka za ojczyznę i miłość do niej, jak i również naiwność co do otaczającego ich świata.”

„Podsumowując, wydaje się być zatem rzeczą oczywistą, że epoka romantyzmu wywarła nieopisany wpływ na polską sztukę. Filmy Wajdy przedstawiają nam bohaterów, którzy swoim postępowaniem wykazali wiele cech charakteryzujących epokę romantyzmu: wierność idei, poświęcenie oraz naiwność w świecie zdominowanym przez ludzką chciwość.”

Charakterystyka postaci:

“Syn Anieli, Zbyszko, na początku dramatu wydaje się wielkim buntownikiem – nie chce być jak swoja ‘mama’. On mówi, że ‘Być Dulskim – to katastrofa’.

Na początku Zbyszek buntuje się przeciw tyranii matki – wychodzi do barów, kocha się z Hance (nie wiedząc że jego mama wie o tym) i próbuje wszystko by nie zostać kopia swojej matki; z początku wydaje się, że w pewnym sensie jest moralny skoro nie chce naśladować postawy Dulskiej ale w końcu poddaje się tym, że nie potrafi się oddzielić od tej Dulszczyzny. Zbyszko mówi, że nawet gdyby zdarł z siebie skórę i tak ‘pod spodem, jest cała warstwa kołtunerii’. Pozwala matce zapłacić Hance żeby odeszła z synem – pokazuje, że tak na prawdę pod swoją fasadą buntownika jest tchórzem i bezwzględny jak jego matka. W ostatnich scenach dramatu widać, że to prawda: ‘Kołtun rodzi kołtuna’. Więc moim zdaniem jest jasne, że Zbyszko, jak i Dulska, nie mają żadnych mocnych moralnych podstaw i ich społeczne podstawy zależą od ich opinii publicznej.”

„ Maciek Chemicki, bohater filmu ‘Popiół i diament’ jest bez wątpliwości bohaterem romantycznym. Jest rozdarty między dwoma ogromnymi ciężarami – musi wybrać pomiędzy miłością a lojalnością, przysięgą a sumieniem. Jest on także bohaterem tragicznym – cokolwiek wybierze to będą przykre konsekwencje. Mówi Andrzej do Maćka: Czy taką Polskę pan sobie wyobrażał? i przypomina mu, że walczył o wolną Polskę. Maciek kieruje się wartościami romantycznymi, które literatura polska pozostawiła jako ślad w historii. Ludzie podobni do Maćka, którzy walczyli w Armii Krajowej o wolną Polskę tylko znali jeden sposób walki – musieli walczyć całym sercem i oddać wszystko co mieli – swoje życie, szczęście i przyszłość.”

„W filmie ‘Popiół i diament’ postacią, która najbliższa jest bohaterom romantycznym jest Maciek Chełmicki. Jest on przedstawicielem Pokolenia Kolumbów, którzy dorastając w okrucieństwach wojny, ztratili swoją tożsamość oraz umiejętność czerpania przyjemności z normalnej egzystencji.”

„Bohater romantyczny, to patriota kierujący swe życie ważnymi wartościami. Bohater romantyczny także przeżywa metamorfozę – zmienia się poprzez życie i przeżywa ogromne walki ze sobą.”

„Jedną z cech bohatera romantycznego jest samotność. Wszyscy bohaterowie filmów posiadają tę cechę. Maciek mimo że jest zwykle otoczony ludźmi tak na prawdę nie ma nikogo, kto by mógł go zrozumieć. Andrzej, który wydaje się najbliższą osobą dla Maćka nie umie się otworzyć przed Maćkiem. Pokazane to jest kiedy Maciek i Andrzej są w toalecie i Maciek się pyta Andrzeja czy on w to wszystko wierzy lecz zamiast powiedzieć co ma Andrzej na duszy odpowiada Maćkowi, że to jest nieważne.”

Przykładowe wypracowania:

Grade A

Q3a

Ceną walki o wyzwolenie ojczyzny często było oddanie życia. Czy, Twoim zdaniem, tak wielkie poświęcenie było słuszne? Omów na podstawie przeczytanego utworu podając liczne przykłady z tekstu.

“Aleksander Kaminski w jednej ze swych najbardziej wzruszających książek napisał: ‘Ci chłopcy potrafili pięknie żyć i pięknie umierać’. Już samo to wprowadzenie do ‘Kamienie na Szaniec’ pokazuje nam cenę walki za wyzwolenie ojczyzny, którą często było najwyższe z możliwych poświęceń – oddanie życia.

Analizując historię polskiego narodu, często nasuwa się na myśl pytanie: ‘Czy tak wielkie poświęcenie było słuszne?’ Czy Polska musiała stracić tyle swoich dzieci, by odrodzić się na nowo? Ciężko udzielić odpowiedzi na tak głębokie i kompleksowe pytanie, które budzi w nas tak gorące emocje. Jednakże patrząc na życie trzech głównych bohaterów książki Kamińskiego: Rudego, Alka i Zośkę, oddanie życia za Ojczyznę wydaje się być rzeczą słuszną.

Moje rozważania rozpocznę od analizy sylwetki Rudego czyli Jana Bytnara. Ten zaledwie osiemnastoletni maturzysta z Warszawy rozpoczął swój bój o Polskę bardzo wcześnie. Wraz z kolegami zasilał zastępy szarych Szeregów, z których wywodzi się organizacja ‘Wawer’, w sukcesie której nasi bohaterowie mieli znaczącą kontrybucję. Ich działania były skierowane głównie na dezorganizację działań propagandowych Niemców. Czy śmierć Rudego w męczarniach podczas Akcji pod Arsenalem była tego warta? Czy ci młodzi chłopcy mieli wystarczającą siłę, by sprzeciwić się jednej z największych potęg tamtych dni? Odpowiedź na to pytanie, choć skrajnie kontrowersyjna, brzmi: tak! Młodzi Polacy poprzez liczne akcje sabotażowe i dywersyjne pokazywali Niemcom, że Polska jeszcze nie została pokonana, że Polska będzie żyć do ostatniego upadłego żołnierza.

Do brawurowych akcji przeprowadzonych przez organizację podziemne należało: zrywanie flag hitlerowskich, malowanie na murach znaków kotwicy Polski Walczącej, karykatur Hitlera, szubienicy ze swastyką, napisów: ‘Niemcy leżą na wszystkich frontach’ oraz znaków żółwia, który miał zachęcać Polaków do powolnej pracy na rzecz okupanta. Rudy, Alek i Zośka brali również udział w akcjach wybijania szyb e oknach fotografów, którzy afiszowali publicznie zdjęcia hitlerowców, gazowania kin, które szerzyły niemiecką propagandę. Alek szczególnie zasłynął swoim wyczynem zerwania niemieckiej tablicy na pomniku Mikołaja Kopernika. Chłopcy brali również udział w akcjach dywersyjnych np. detonowanie torów kolejowych, zbieranie broni i amunicji, napadanie na posterunki żandarmerii niemieckiej oraz fizyczne likwidowanie jak największej liczby Niemców.

Wszystkie wspomniane wyżej wyczyny sprzeciwiały się porządkowi świata zaplanowanemu przez Niemców, w którym nie było miejsca na opór. Polacy sprzeciwiali się w ten sposób brutalności i skrajnej represji hitlerowców, którzy szansę do przeżycie przewidywali wyłącznie dla tych, którzy deklarowali współpracę oraz przynależność do rasy aryjskiej. Polacy mieli być w tym nowym porządku świata jedynie tanią, niewykształconą siłą roboczą, ulegającą powolnej degeneracji. Rudy, Alek i Zośka, którzy są przedstawicielami całego pokolenia młodych Polaków, poprzez swój upór, swoją waleczność oraz bezwarunkowe poświęcenie ojczyźnie udowadniali brutalnemu okupantowi, że nasz naród jeszcze się odrodzi na niepodległej, polskiej ziemi. Ich najwyższe poświęcenie – oddanie życia – nie poszło na marne. dzięki ludziom takim jak oni, Polacy mogli zachować swoją tożsamość oraz wiarę w lepsze jutro. Zmierając ku końcowi, chciałabym jeszcze przytoczyć epizod, który głęboko zapadł w mojej pamięci oraz przyprawił mnie o szybsze bicie serca. Jest to scena po Akcji pod Arsenalem, kiedy Czarny Jaś recytuje ‘Testament Mój’ Juliusza Słowackiego umierającemu Rudemu, a ten ostatnim tchem powtarza za nim słowa o potrzebie najwyższej ofiary dla Ojczyzny.

Podsumowując, nasuwa się konkluzja, że śmierć Alka i Rudego w Akcji pod Arsenalem, Zośki w Akcji pod Sieczuchami oraz śmierć tysięcy Polaków nie poszła na marne. Osiągnęli oni swój cel, którym było zachowanie tożsamości oraz spójności narodowej. 'Kamienie na szaniec' są natomiast jednym z najbardziej wzruszających symboli całych pokoleń Polaków, którzy z najwyższym poświęceniem, jeden po drugim, oddawali życie w służbie swojej ukochanej Ojczyzny." (18+10)

Grade B

Q4a 'Na przykładzie wybranych bohaterów przeczytanej sztuki, omów i oceń ich postawę moralną i społeczną. Poprzyj swoją wypowiedź licznymi przykładami z tekstu.'

„W dramacie 'Balladyna' pisarz chciał przekazać nam, że nie warto być chciwym oraz podłym. Morał tego dramatu jest taki aby nie zmieniać się z powodu żądy władzy lub pieniędzy. Ponieważ i tak to kiedyś się odwróci przeciwko nam.

Pisarz stworzył Balladynę, postać okrutną, podłą oraz chciwą. Balladyna była piękna. Mieszkała w pobliskiej chatce z matką i siostrą Aliną. Książę Kirkor przychodzi do Balladyny matki, wraz z nadzieją, że znajdzie tutaj swoją żonę. Nie mylił się, znalazł. Choć Balladyna została Kirkora żoną podstępem, w ogóle ją to nie smuciło. Zabiła swoją siostrę by wyjść za księcia. Balladyna nie przyznawała się do matki oraz zabijała z podstępem. To dowodzi, że była okrutna i podła. Nie zależało jej na nikim, dowodem tego jest zmarła Alina, siostra Balladyny. Balladyna nie zabiła tylko swojej siostry zabiła również swego męża i pustelnika. Zabiła ich z żądy bo chciała mieć wszystko dla siebie. Chciała żeby wszyscy ją kochali.

Matka Balladyny bardzo cierpiała; nie mogła uwierzyć, że jej córka jest taka podła. Nawet gdy usłyszała, że mają ją zabić nie wydała jej a w dodatku sama umarła przed śmiercią córki, zgnębiona bólem.

Choć ludzie mówią, że sprawiedliwości nie ma na świecie, Balladynę ona dotknęła. Została zabita przez piorun.

Ta sztuka pokazuje postawę ludzi dobrych oraz podłych. Przykładem jest Balladyna i Alina. Alina – piękna, mądra, sprawiedliwa a Balladyna jej przeciwieństwo. Postawa jej była niemoralna i aspołeczna.”

(11 + 10)

Grade C

Q6a 'Epoka romantyzmu wywarła wielki wpływ na polską sztukę i pozostawiła w niej swój trwały ślad. Na podstawie obejrzanych filmów omów romantyczne cechy bohaterów filmów Wajdy.'

„Większość bohaterów Wajdy mają cechy romantyczne. Maciek Chełmicki ma prawie wszystkie cechy bohatera romantycznego. Walczy sam, kończy źle, nie ma wyboru, jest honorowy. Maciek pokazuje te cechy w różne sposoby. Przez cały film trzyma się swoich obietnic, zakochuje się, ale potem zostaje zabity, umiera na śmietniku niepotrzebnie. Birkut tak samo walczy o swoje. Birkut to murarz i prosty chłop i chociaż jest w miarę skromną osobą wybierają go na przodownika pracy gdzie po jakimś czasie jest mu podrzucona gorąca cegła. Po tym wydarzeniu on przestaje być murarzem i się angażuje w prace społeczną znajdując ludziom domy. Potem ginie w stoczni Gdańskiej. On także pokazuje odwagę, samotność, miłość i honor.

Agnieszka natomiast jest trochę inna, chociaż także pokazuje główne cechy bohatera romantycznego. Ma honor, wierność, odwagę i sama walczy. Chociaż w filmie nie jest wyraźnie pokazane, że się zakochuje. To czy ona znalazła miłość jest zostawione do zdecydowania widzowi. Także nie umiera tylko pod koniec znajduje syna Birkuta. Chociaż tego nie można właściwie nazwać szczęśliwym końcem, bo ona nie kończy filmu dyplomowego i Birkut nie żyje.”

(6+8)